

Η κλιμάκωση στη Μ. Ανατολή ασκεί ταυτόχρονες πιέσεις στη Δύση και στο αντιπολεμικό κίνημα

Όταν ξεσπούσαν οι πρώτες κινητοποιήσεις ενάντια στους βομβαρδισμούς του Ισραηλινού στρατού στην Γάζα, λίγοι θα περίμεναν ότι το κίνημα που θα ξεδιπλωθεί παγκοσμίως θα πολιτικοποιούνταν με τρόπο που δεν είχαμε δει ξανά τα τελευταία 25 χρόνια, στην πραγματικότητα από το αντιπολεμικό κίνημα ενάντια στην εισβολή στο Ιράκ άλλα και ότι θα διατηρούσε τη μαζικότητα και την ενέργεια του για τόσο πολύ καιρό.

Αυτές τις ημέρες, μπαίνουμε ήδη στον τέταρτο μήνα μαζικών κινητοποιήσεων και μοιραία προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με την εξέλιξη του πολέμου και πώς αυτός θα επηρεάσει ακολούθως και τις προτεραιότητες και άλλων παικτών που βρίσκονται στο κάδρο της δυτικής πολιτικής, όπως το αντιπολεμικό μπλοκ. Ακριβώς επειδή δεν βρισκόμαστε στις αρχές Οκτώβρη, όταν και γνωρίζαμε πολύ λίγα για τη μορφή και την έκταση που θα έπαιρνε η αντίδραση του Ισραήλ στην περιοχή, σήμερα το βασικό αίτημα που υιοθετεί το αντιπολεμικό κίνημα ανά τον κόσμο έχει αλλάξει: η αρχική αυθόρμητη αντίδραση που ζητούσε να σταματήσουν οι βομβαρδισμοί των πρώτων εβδομάδων, σύντομα μετετράπη σε αυστηρό αίτημα για τερματισμό αυτού που φαινόταν πως οδηγεί σε συνθήκες γενοκτονίας του Παλαιστινιακού λαού, γεγονός που οδήγησε σε μία συνολική αμφισβήτηση της εξωτερικής πολιτικής της Δύσης στη Μέση Ανατολή. Το ερώτημα που προκύπτει είναι, ποιο μπορεί να είναι το αίτημα που μπορεί να ενώνει σήμερα και με ποιον τρόπο το αντιπολεμικό κίνημα μπορεί να ασκήσει πραγματικές πιέσεις στις αποφάσεις που λαμβάνει η Δύση;

Θεωρείται βέβαιο ότι η κατάσταση στην Γάζα, σε αντίθεση με προηγούμενες πρόσκαιρες συγκρούσεις στην περιοχή κατά το παρελθόν, απελευθερώνει νέες δυναμικές και παράγει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Η Μέση Ανατολή σέρνεται αργά σε μία σταθερή κρισιακή κατάσταση με μακροχρόνια χαρακτηριστικά και κάθε ημέρα που περνά ανοίγει ολοένα και περισσότερο την πόρτα σε στρατιωτικές, πολιτικές και εμπορικές ανακατατάξεις. Το ότι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, η υπόθεση της γενοκτονίας είναι σε πλήρη εξέλιξη στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ενώ ταυτόχρονα οι ΗΠΑ μαζί με τη Βρετανία και με τη στήριξη 11 άλλων χωρών, βομβαρδίζει στοχους των Χούθι στη Βόρεια Υεμένη, περιγράφει ίσως την αβεβαιότητα που έχει αυτός ο νέος κύκλος στον οποίο έχουμε εισέλθει.

Οι εντάσεις που ενισχύονται, αποτυπώνονται στον τρόπο που πολλά κράτη τοποθετούνται σταδιακά πάνω στη διεθνή σκακιέρα. Η Γερμανία ήδη δήλωσε πως θα παρέμβει ως τρίτο μέρος στη διαδικασία

που έχει εκκινήσει στο Διεθνές Δικαστήριο στο πλευρό του Ισραήλ, τη στιγμή που αυτό προκαλεί τη μήνη της Προεδρίας της Δημοκρατίας της Ναμίμπια, όπου σε αυστηρή ανακοίνωση υπενθύμιζε πως «στο έδαφος της Ναμίμπια, η Γερμανία διέπραξε την πρώτη γενοκτονία του 20ου αιώνα τα έτη 1904-1908, κατά την οποία δεκάδες χιλιάδες αθώοι πολίτες έξοντώθηκαν στις πιο απάνθρωπες και βάνανουσες συνθήκες. Το Γερμανικό κράτος δεν έχει ακόμη εξιλεωθεί πλήρως για τη γενοκτονία που διέπραξε στο έδαφος της Ναμίμπια και, επομένως, υπό το φως της αδυναμίας της να αντλήσει διδάγματα από τη φρικτή ιστορία της, εκφράζουμε τη βαθιά ανησυχία μας για αυτή τη συγκλονιστική απόφαση που κοινοποίησε η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας».

Ο Καναδάς, σε μία πιο χαμηλών τόνων δήλωση δια στόματος Τρουντό, σημειώνει πως η ανθρωπιστική κρίση στην Γάζα είναι μεν ανησυχητική, όμως δεν μπορεί να εντοπίσει στοιχεία που να αποδεικνύουν πρόθεση γενοκτονίας εκ μέρους του Ισραήλ. Αντίδραση αναμενόμενη αφού η χώρα προετοιμάζεται του χρόνου για εκλογές με τους φιλελεύθερους να πιέζονται από τη μεγάλη άνοδο της δεξιάς και να προσπαθούν να παίξουν μπάλα στο συντηρητικό γήπεδο. Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, ο πόλεμος στη Γάζα φαίνεται πως απελευθερώνει αντιιμπεριαλιστικές δυναμικές που έχουν τις ρίζες τους στο μεταποικιοκρατικό περιβάλλον των περασμένων δεκαετιών και ξαναθερμαίνουν μία συζήτηση που υπερβαίνει το Παλαιστινιακό ζήτημα και που αφορά κυρίως τον παρεμβατικό ρόλο που επιδιώκει η Δύση για να διατηρήσει την εξωτερική της πολιτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς το αντιπολεμικό κίνημα συνολικοποιεί την ανάλυσή του σε αντιδυτική κατεύθυνση, είναι οι γέφυρες που χτίζονται μεταξύ του φιλειρηνικού κινήματος και πολιτικών προοδευτικών κινημάτων (Βενεζουέλα, Βολιβία, Κολομβία, Κούβα), τα οποία επιδιώκουν να δημιουργήσουν αντίβαρα στην υπάρχουσα ηγεμονία.

Όσο ο πόλεμος στη Γάζα μακροημερεύει, δύο παράγοντες παίζουν ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο. Ο πρώτος είναι η πολιτική νομιμοποίηση που παρέχεται στις πολεμικές επιχειρήσεις του Ισραήλ. Ας μη ξεχνάμε πως οι ΗΠΑ και η Βρετανία είναι δύο σημαντικές χώρες που θα πάνε στις κάλπες μέσα στο τρέχον έτος υπό καθεστώς οικονομικών δυσκολιών άλλα και ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής να μπαίνουν με εμφαντικό τρόπο στην συζήτηση, μεταξύ άλλων. Το αντιπολεμικό κίνημα ήδη συζητά τρόπους να παρέμβει σε αυτή τη διαδικασία, αφού σε αυτή κριθεί η ενίσχυση ή η αποδυνάμωση των φιλοπολεμικών φωνών και να προσδώσει χαρακτήρα καταψήφισης αυτών των επιλογών. Με παρόμοιο τρόπο ανοίγει και η συζήτηση στο ευρωπαϊκό κίνημα με τρόπο που αναζητά να ασκήσει πιέσεις στις επερχόμενες ευρωεκλογές προς τις δυνάμεις της κεντροδεξιάς, της κεντροαριστεράς, και μικρής (ευτυχώς) μερίδας της ευρωπαϊκής αριστεράς (Die Linke κ.α.). Οι κυβερνήσεις που θα προκύψουν από τις εκλογές θα καθορίσουν και το πολιτικό κεφάλαιο που θα είναι διαθέσιμο να ξοδευτεί στο πλευρό του Ισραήλ σε αυτή τη νέα φάση άλλα και τη βοήθεια σε πολεμικό υλικό και χρηματοδοτήσεις για την κλιμάκωση στη Μ. Ανατολή.

Ο δεύτερος παράγοντας που φαίνεται ότι αναδεικνύεται σε σημαντικό πυλώνα αποσταθεροποίησης είναι η οικονομική διάσταση του ίδιου του πολέμου. Οι πολεμικές επιχειρήσεις του Ισραήλ, εκτός του ότι το έχουν απομονώσει διεθνώς, έχουν οδηγήσει στην περιθωριοποίηση των ΗΠΑ, της Βρετανίας,

της Ολλανδίας και άλλων κρατών μέσα στον ΟΗΕ, ακόμη και στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Παράδειγμα το [ψήφισμα](#) του Δεκέμβρη που καλεί σε ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα, στο οποίο η πρέσβης των ΗΠΑ, Linda Thomas-Greenfield, ήταν η μία εκ των δύο που το καταψήφισαν (η άλλη χώρα ήταν η Ρωσία). Παρά το πρώτο θετικό πράσινο φως που έδωσαν δυνάμεις που συντάσσονται με τον άξονα του NATO για την εισβολή του Ισραήλ στην Γάζα, η συνεχιζόμενη σφαγή αμάχων και η δυσκολία να κερδίσει τον πόλεμο ο IDF, ενισχύει προβληματισμούς στο εσωτερικό του δυτικού στρατοπέδου, με παρόμοιο τρόπο που πέρυσι διατυπώνονταν διαφωνίες με τον συνεχιζόμενο πόλεμο στην Ουκρανία. Ο Νετανιάχου πλέον θεωρείται από πολλούς ως προβληματική προσωπικότητα η οποία χάνει έδαφος τόσο στο εσωτερικό του Ισραήλ όσο και στο εξωτερικό, κάνοντας δύσκολη την απόσπαση συναίνεσης που επιχειρούν οι ΗΠΑ για λογαριασμό του.

Το πρόσφατο παράδειγμα στην Υεμένη είναι ενδεικτικό. Πριν λίγο καιρό, ούτε οι ΗΠΑ ούτε η Βρετανία είχαν διάθεση να εμπλακούν ενεργά σε κάποιο στρατιωτικό μέτωπο, και όμως η απάντηση των Χούθι στη σφαγή της Γάζας έφερε στην επιφάνεια την ανάγκη να παρέμβουν ώστε να «ρυθμίσουν» τα απόνερα του πολέμου. Ειδικά τώρα που η κυβέρνηση Μπάιντεν επιχειρεί να διατηρήσει ήρεμες σχέσεις με το Ιράν σε μία περίοδο που και οι δύο πλευρές έχουν καλέσει σε αυτοσυγκράτηση, τα χτυπήματα της αμερικάνικης πολεμικής αεροπορίας στην Υεμένη προσθέτουν επιπλέον ρίσκα ανάφλεξης, κάτι που οι ΗΠΑ δεν φαίνεται ότι πολυθέλουν. Και δεν το πολυθέλουν γιατί μία από τις προτεραιότητες της διακυβέρνησης Μπάιντεν, που είναι να κλείσουν ορισμένες εμπορικές συμφωνίες, δυσκολεύουν όσο περισσότερο οι ΗΠΑ γίνονται vocal στη Μέση Ανατολή — με το 42% του πληθυσμού στη νοτιοανατολική Ασία να είναι μουσουλμάνοι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η [Ινδο-Ειρηνική Οικονομική Συμφωνία Ευημερίας \(IPEF\)](#) στην οποία συμμετέχουν ορισμένες από τις χώρες που έχουν συνταχθεί πρόσφατα με τα δίκαια του λαού της Παλαιστίνης (Μαλαισία, Ινδονησία και άλλες) και η οποία κινδυνεύει αν ο πόλεμος κλιμακωθεί ακόμη περισσότερο. Το πόσο αντιφατικές είναι οι ισορροπίες στην περιοχή φαίνεται και στην [απόφαση](#) του Μπάιντεν (Δεκ. 2023) να απελευθερώσει την πώληση όπλων προς τη Σαουδική Αραβία, κάτι που ο ίδιος είχε παγώσει το 2022 φοβούμενος ότι αυτά χρησιμοποιούνται εναντίον της Υεμένης.

Όλα τα παραπάνω είναι παράγοντες αποσταθεροποίησης που δεν μπορούν παρά να ληφθούν υπόψη από το αντιπολεμικό κίνημα στη νέα φάση που έχει ξεκινήσει. Ιδιαίτερα δε στην κατεύθυνση των πιέσεων που πρέπει να ασκηθούν εντός συνόρων στις εθνικές κυβερνήσεις οι οποίες ως είθισται δεν απολαμβάνουν ιδιαίτερα να λογοδοτούν για εθνικά θέματα ούτε να συμβουλευονται τα κοινοβούλια τους. Η Ελλάδα είναι ένα εξαιρετικά θλιβερό παράδειγμα που ανήκει σε αυτή την κατηγορία. Το πεδίο για όσους στέκονται κριτικά απέναντι στον πόλεμο είναι ανοιχτό και ως εκ τούτου τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή να αναζητηθούν νέοι μαχητικοί τρόποι που θα θέσουν κόκκινες γραμμές στην εξωτερική πολιτική της Δύσης – κόκκινες γραμμές γύρω από τις οποίες θα συσπειρώνονται κοινωνικές δυνάμεις όπως το φοιτητικό κίνημα, τα εργατικά συνδικάτα αλλά και το περιβαλλοντικό κίνημα, αφού οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί αποτελούν παγκοσμίως βασική αιτία επιτάχυνσης της κλιματικής κρίσης. Ίσως πίσω στον Οκτώβρη, τα εκατομμύρια ανθρώπων που διαδήλωναν σχεδόν κάθε εβδομάδα σε όλο τον κόσμο στο πλευρό του Παλαιστινιακού λαού, να το έκαναν για λόγους

αρχής, ώστε να καταγραφεί και η άλλη γνώμη. Σήμερα, με ίσως το πιο μαζικό και ανθεκτικό παγκόσμιο κίνημα από το κίνημα ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ, μπαίνει επιτακτικά το ερώτημα, «μπορούμε πραγματικά να σταματήσουμε αυτό τον πόλεμο»; Σε αυτό το ερώτημα πρέπει να θέλουμε να απαντήσουμε, «μπορούμε».

Ο Στέλιος Φωτεινόπουλος είναι πολιτικός αναλυτής σε θέματα Ευρωπαϊκής και Δημόσιας πολιτικής και στρατηγικής, και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής της Οργάνωσης [Stop The War UK](#)